

ענין אוהל עראי בשבת - שיעור 90

I. אם מותר לכסות קערה שיש בו מזונות בכיסוי שיש בו מחיצות? (cake plate with walls)

(עיי' צ"ה ל"ג: ותוספות ד"ה מלמטה למעלה אסור) שמקשה התוספות הא"ך נותנין שלחן (board) שאין לו רגלים על גבי ספסלים המיוחדין לכך? ומתריך דשלחן אין להם מחיצות. ומקשה התוספות לפי זה האם מותר להתזיר הקדירה בשבת על גבי חלל הכירה כיון דהקדירה נעשה כגג על חלל הכירה. ותירץ התוספות דכל הנך דאסורין משום אוהל אינם אלא היכא שמתקן אוהל והמחיצות אבל בעושה אוהל בלא מחיצות שרי. ולכך מותר להתזיר הקדירה ע"ג כירה דמחיצות הכירה כבר נעשו מערב שבת. ואח"כ מקשה התוספות מ' (שבת קל"ט: מהאי פרויקה) דאסור לכסות גיגית יין משום אוהל הלא המחיצות של הגיגית נעשו כבר מער"ש. ותירץ דשאני גיגית דרחב יותר מדאי ואפילו אין עושה מחיצות אסור. הלא בשאלה שלנו המחיצות נעשה עכשיו ולא מער"ש ואם כן אין כאן היתר של קדירה על גבי כירה.

II. דעת הפוסקים בענין כיסוי כלי שיש בו אוכלים לענין אוהל

א) דעת הראב"ד והרשב"א שהובא במשנה ברורה (ש"ו - מ"ט) דבכל גווני אין בכיסוי כלים משום אוהל והא דאסרו בגמרא (שבת קל"ט) לכסות על כל בכובא (מ"ט) מפני שנראה כמשמר רוצה לומר כאלו מסנן מן הפסולת ואסורו משום עובדא דחול ולא משום אוהל ולפי דעת ר"ח זהו דוקא בכיסוי העשוי נקבים דקים כמשמרת ואפשר דכן גם דעת הראב"ד ורשב"א. ועיי' מ"ב (מ"ט) דנכון להחמיר כדעת השו"ע שהיא דעת הרבה ראשונים (רמב"ם ורש"י תוספות והטור) ולא כרשב"א ודעימיה.

ב) דעת תוספות (צ"ה ל"ג:): והמג"א (ש"ו - ו) דוקא רחבה הרבה יש בהם איסור כיסוי אבל אינו רחבה מותר הואיל המחיצות כבר עשויות אבל בצירור שלנו המחיצות אינם כבר עשויות אולי אסור.

ג) ודעת הב"ח לחלק בין מטלטל בכלי ממקום למקום ואח"כ מכסהו דאז יש איסור משום עשיית מחיצות ועשיית אוהל להיכא שאין מטלטל הכלי ממקום למקום דאין איסור לכסות. ונדון דידן יש לאסור.

ד) ודעת הט"ז (ש"ו סוף י"ח) לחלק בין כיסוי כלים המיוחדים לכך דאז אין איסור לכסות אף בכלים הרחבים ביותר כיון דניכר לכל שהוא פתח להכלי ואינו נראה כעושה אוהל לכך מותר כל כיסוי כלי שאין עושה מחיצות בשבת. אבל בנדון דידן המחיצות נעשה בשבת ואולי יש לאסור.

ה) ודעת השו"ע הרב (ש"ו י"ט-כ) משמע דאין איסור בכיסוי כלים אלא בתרתי לגריעותא (c) רחב ביותר כשיטת התוספות (ב) שאין הכיסוי מתוקן לכסות בה כשיטת הט"ז ואכל בחד לטובותא מותר ומסתמא לפי שנקט כקולות התוספות וכקולות הט"ז אם אין המחיצות נעשה מער"ש אסור כי זה שיטתם. ולכן בנדון דידן יש לאסור.

ו) ודעת החזון איש (נ"ז - י' ווא"י) שהתיר בזה אף במטלטל החביות ממקום למקום כיון שאין צריך לאויר שבחביות. "אבל באין לו תשמיש אחר תחתיהן דמותר אפילו בעושה עכשיו המחיצות גם בגדול מותר." ולכן בנדון דידן יש להתיר.

ז) ועיי' שערי תשובה (ש"ו - ה) שהביא גן המלך (נ"ז) שכתב דדוקא יין שצריך לאויר שבחבית שלא שיהא ריחה נודף אבל חביות של שמן ושל דבש שרי דהא אין צריך לאויר החסר שיש

בחביות אלו ואפשר בצירור שלנו יש להתיר מטעם שאין צריך לאויר תחת הכיסוי.

(ח) ועיין כלכלת שבת (אוהל עראי חות ז) באין דרך להשתמש תחתיו (כן הוא לשון הר"ן שנת ס"ג). אז אפילו לעשות ד' מחיצות ואוהל עליהן מותר לעשות בשבת ולכן מותר להניח ספרים מכאן ומכאן וספר על גביהן ודלא כהט"ז דדוקא בב' מחיצות שרי אלא אפילו בד' מחיצות שרי רק ב"י אורחא דמלתא נקט.

ועיין עוד תולדות שמואל (דף ק"י) שהביא מחלוקת בשולחן שיש לו ד' דפנות המגיעות לארץ אם מותר שאין צריך לאויר תחתיו. הרמ"א (תק"ז - ח) והאליהו רבה ושו"ע הרב מתירים אמנם מלשון המחבר (שט"ו - ג) משמע דאין להתיר.

(ט) ועיין בחיי אדם (כלל מ"ג הלכה ד-ו) ובסעודות גדולות שמניחין שלחנות על החביות צריכין ליהדר שיהפוך צד החביות הפתוח לצד הקרקע וצריך לאמר דאופן זה כיון שהגג נעשה מתחילה תיכף כשמניח חביות הפתוח לארץ והוא כעושה הגג בתחילה ואח"כ המחיצות שהוא בדרך שינוי דמותר. וגם לא נעשה להשתמש תחתיו. ועיין שו"ע (ש"י - ו) דמותר לכפות כלי על דבר מוקצה לשמירה ואין שום חשש משום אוהל.

(י) עיין בה"ל (שט"ו - ה - ה"ה "כסח") דמסתפק הפרמ"ג לאסור לכפות כלי המחזקת מ' סאה על אוכלין ומשקין מטעם חשש אוהל ויש לומר דוקא מ' סאה שהוא כלי גדול אבל סתם כלי אין שייך אוהל אם מהפך הכלי על האוכל ע"ש.

למעשה: יש מקום להתיר (ע) כי לכפות כלי על גבי דבר אחר אין זה מדין אוהל משום דגג קודם למחיצות וזה גמרא מפורשת (גיט"ל ל"ג: ב) וגם אין צריך לאויר תחתיהם. וזה דעת רמ"א, א"ר, ושו"ע הרב, החזון איש, שע"ת בשם גן המלך, וכלכלת שבת בשם הר"ן (ע) ועוד דעת הרשב"א, וראב"ד, ור"ח דאין בכיסוי כלים משום אוהל בכל גוונא. וחשש רק משום אוהל עראי והוא דרבנן ויש להתיר.

שאלות ענין אוהל

1. Opening hood of a baby carriage.
2. Opening and closing table umbrella.
3. Placing a *talis* over ones head on *Simchas Torah*.
4. Placing a board in an extension table.
5. Hanging a curtain.
6. Returning a drawer to the dresser.
7. Building with blocks, a house with roof.
8. Putting plastic on roof of *Succah*.
9. Putting net on carriage or crib.
10. Erecting a room divider for separation of men and women.
11. Removal of the original *מט*.

נדפס לעילי נשמות אבי אורי ר' אליעזר ליפא ב"ר יעקב מרדכי ע"ה למא' אורח' האשה רחל ב"ר גרשון מנחם העניך הכהן ע"ה